

บทที่ 1

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ละครโทรทัศน์ไทยมีการออกอากาศครั้งแรกในปี พ.ศ. 2499 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม ซึ่งละครโทรทัศน์ก็ได้รับการบรรจุไว้ในผังรายการที่จะออกอากาศเรื่อยมากระทั่งทุกวันนี้ โดยในระยะเริ่มแรกยังมีใช้ละครโทรทัศน์โดยเฉพาะ แต่ละครประเภทละครไทย เช่น ละครเสภา-ตลก ตอน "ขุนแผนเข้าห้องแก้วกิริยา" ผู้จัดคือ ครูเหนี่ยว คุริยพันธ์ นักแสดงเป็นนักเรียนนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร เป็นต้น

ต่อมามีละครพูดแสดงทางโทรทัศน์ ซึ่งละครพูดสมัยเริ่มแรก เป็นละครพูดในพระราชพิธีรัชกาลที่ 6 แสดงโดย อดีตข้าราชการเป็นส่วนมาก และเจ้าหน้าที่ของทางสถานีโทรทัศน์ ละครพูดที่ออกอากาศทางโทรทัศน์เรื่องแรก คือ ละครพูดเรื่อง "โพงพาง"

ส่วนละครพูดที่แต่งขึ้นใหม่สำหรับแสดงทางโทรทัศน์โดยเฉพาะ ในยุคเริ่มต้นของละครโทรทัศน์ไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นละครสั้นจบในตอน มีฉากน้อย ละครโทรทัศน์ในรอบปีแรก มีเพียง 6 เรื่อง คือ "สุรียานีไม่ยอมแต่งงาน" "กระสุนอาฆาต" "ดึกเสียแล้ว", "น้ำสาบาน", "ศัตรูลับของศัลยา" และ "จ่ายนิดเดียว" ซึ่งนักแสดงช่วงปีแรกนี้จะเป็นเจ้าหน้าที่ของทางสถานีโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ และคนงานโรงงานยาสูบ ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้ที่มีอาชีพเป็นดารานักแสดงขณะนั้นถือว่าโทรทัศน์เป็นสื่อใหม่ที่จะได้รับความนิยม และง่ายต่อการรับชม ซึ่งจะทำให้ปริมาณการชมการแสดงตามโรงมหรสพลดลง และส่งผลกระทบต่อปริมาณงานแสดงโดยตรง จึงพากันปฏิเสธที่จะมาเล่นละครให้กับทางสถานีโทรทัศน์¹ เพื่อให้ผู้ที่ชื่นชอบในตัวนักแสดง ยังคงไปชมการแสดงตามมหรสพเช่นเดิม

¹ สัมภาษณ์ สะอาด เปี่ยมพงษ์ศานต์, 29 ตุลาคม 2533.

นอกจากละครโทรทัศน์แล้ว ยังมีการแสดงนาฏศิลป์โดยคณะของกรมศิลปากรแสดงออกอากาศร่วมด้วย ซึ่งเป็นละครอีกประเภทหนึ่งที่มีการออกอากาศคือ ละครแบบงิ้วไทย เช่น เรื่อง "สามก๊ก"

สำหรับผู้จัดละครโทรทัศน์ในยุคเริ่มแรกส่วนใหญ่ คือ เจ้าหน้าที่ของสถานีเอง เช่น สัมพันธ์ พันธุ์มณี, พจนีย์ โบรัมย์ณี, ร่ายง สาครพันธ์, ลีนิภา โทธิเวช, พิชัย วาสนาส่ง, สมจิตต์ สิทธิไชย, อาจันต์ บัญญัติ, จานงค์ รังสิกุล และผู้จัดรายย่อยนอกสถานี เช่น อติศักดิ์ เศวตนันท์, เท่ง สติเฟื่อง ฯ

ละครโทรทัศน์เริ่มยุคเฟื่องฟูในปี 2501 นักแสดงจากละครเวทีเริ่มเข้ามาในวงการโทรทัศน์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากละครเวทีเสื่อมความนิยมลง ทำให้นักแสดงละครเวทีกลายมาเป็นนักแสดงละครโทรทัศน์ ผู้จัดละครโทรทัศน์ และผู้กำกับการแสดง เช่น สุพรรณ บูรณะพิมพ์, ทัด เอกทัต, พงษ์ส บัญ-หลง, สวลี ผกาพันธ์, ฉลอง สิมะเสถียร, กัมภกรีย์ นาคประภา เป็นต้น

ในปี 2502 ละครโทรทัศน์ทางไทยทีวีช่อง 4 มีผู้นิยมชมมาก โดยเฉพาะเรื่อง "ขุนศึก" แสดงโดย กัศร สุวรรณปิยะศิริ และ อารีย์ นักดนตรี ขณะเดียวกัน สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก หรือ ท.ท.บ.ช่อง 7 ก็เริ่มบุกเบิกด้านละครโทรทัศน์มากขึ้น ในขณะนั้นมีพันเอกถาวร ช่วยประสิทธิ์ เป็นหัวหน้าฝ่ายจัดรายการ ในช่วงนี้เอง คณะละครที่เคยจัดแสดงละครเวทีก็ย้ายมาจัดการแสดงละครทางช่อง 7 เช่น คณะสุพรรณ บูรณะพิมพ์ แต่เนื่องจากขณะนั้นทีวีช่อง 7 ไม่มีเจ้าหน้าที่ของสถานีที่จะนำมาแสดงละครได้ จึงได้ชักชวนนักแสดงอาชีพมาแสดงละครโทรทัศน์แทน

หลังจากนั้นละครโทรทัศน์ก็ยิ่งเฟื่องฟูขึ้น ทั้งสองสถานีแข่งกันผลิตละครโทรทัศน์ดี ๆ ออกอากาศ ประมาณปี 2511-2518 กิจการด้านละครโทรทัศน์เริ่มเสื่อมความนิยมอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเทปโทรทัศน์เข้ามามีบทบาทในวงการโทรทัศน์ไทยเพิ่มมากขึ้น

จากทั้งหมดนี้ จะสามารถศึกษาแง่มุมของบุคลากร ที่เข้ามาประกอบอาชีพด้านการผลิตละครโทรทัศน์นั้น ในระยะเริ่มแรกนั้น ผู้แสดงมักมาจากเจ้าหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์, ละครเวที, ภาพยนตร์ เป็นต้น

แต่ในปัจจุบัน ลักษณะของผู้ที่เข้าสู่อาชีพนี้ จะมีลักษณะหรือการเข้าสู่อาชีพเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่นั้น จึงน่าควรที่จะศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น มีสถานศึกษาด้านนี้โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิตรายการหรือด้านการแสดง, อาชีพนักแสดงกลายเป็นอาชีพมีคุณค่า และเป็นความใฝ่ฝันของคนยุคใหม่ที่จะเข้าสู่อาชีพนักแสดง, มีองค์กรเอกชนที่ทำธุรกิจด้านการจัดหานักแสดงให้กับผู้จัด เป็นต้น อีกประการหนึ่ง การศึกษาด้านการเข้าสู่อาชีพของบุคลากรด้านนี้ยังไม่มีการศึกษากันอย่างจริงจังเลย

สำหรับเหตุผลในการเลือกศึกษาละครโทรทัศน์เรื่อง "ขมื่นกับบุญ" มาเป็นกรณีศึกษา เป็นเพราะว่า

1. ตัวผู้แสดงในละครโทรทัศน์เรื่องนี้ มีจำนวนมาก และแต่ละท่านมีลักษณะการเข้าสู่อาชีพที่แตกต่างกัน และในช่วงเวลาที่ต่างกันดังนี้

1.1 ช่วง พ.ศ.2499-2510 (ช่วงที่ละครโทรทัศน์เริ่มมีครั้งแรกจนกระทั่งเฟื่องฟู) เช่น สะอาด เปี่ยมพงษ์สานต์, จุฑารัตน์ จินรัตน์, รุจน์ รัชภพ เป็นต้น

1.2 ช่วง พ.ศ.2511-2518 (ช่วงที่ละครโทรทัศน์ชบเซา) เช่น ดวงดาว จารุจินดา เป็นต้น

1.3 ช่วง พ.ศ.2519-2523 (มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์) เช่น ชลิต เฟื่องอารมย์, เดือนเต็ม สาลิตุล, ฐาปกรณ์ ดิษยนันทน์ เป็นต้น

1.4 ช่วง พ.ศ.2524 ถึงปัจจุบันเช่น พิศาวรรณ ประสพศาสตร์, ชไมพร จตุรภุช, ทรงสิทธิ์ รุ่งนพคุณศรี, ศตวรรษ คลยวิจิตร เป็นต้น และนักแสดงที่แสดงละครโทรทัศน์เรื่องนี้เป็นเรื่องแรก เช่น เสาวลักษณ์ ศรีอรัญ, เมทนี บุรณศิริ เป็นต้น

2. บริษัทกันตนาวิดีโอโปรดักชั่น จำกัด เป็นบริษัทที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของการผลิตรายการละครโทรทัศน์เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทกันตนาเริ่มต้นจากการผลิตรายการละครวิทยุ จนกระทั่งในปี 2501 จึงเริ่มงานผลิตละครโทรทัศน์จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งตลอดเวลาที่ได้รับรางวัลจากผลงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

3. ละครโทรทัศน์เรื่อง "ขมิ้นกับปูน" เป็นละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยม ดังรายงานผลการสำรวจรายการทีวีที่มีผู้ชมมากที่สุดดังนี้

3.1 ประจำเดือนสิงหาคม 2533 ได้รับความนิยมเป็นอันดับที่ 19 หรือร้อยละ 32.85 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,324 คน²

3.2 ประจำเดือนกันยายน 2533 ได้รับความนิยมเป็นอันดับที่ 6 หรือร้อยละ 44.31 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,284 คน³

3.3 ประจำเดือนตุลาคม 2533 ได้รับความนิยมเป็นอันดับที่ 2 หรือร้อยละ 63.44 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,332 คน⁴

3.4 ประจำเดือนพฤศจิกายน 2533 ได้รับความนิยมเป็นอันดับที่ 2 หรือร้อยละ 61.41 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,332 คน⁵

3.5 ประจำเดือนธันวาคม 2533 ได้รับความนิยมเป็นอันดับที่ 4 หรือร้อยละ 54.79 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,314 คน⁶

4. ละครโทรทัศน์เรื่อง "ขมิ้นกับปูน" เป็นละครโทรทัศน์ที่ได้รับการตัดสินใจให้ได้รับรางวัลดังต่อไปนี้

4.1 การจัดประกวดรางวัล "เมขลา" ประจำปี 2533 ซึ่งได้รับรางวัลดังนี้

- ผู้แสดงประกอบดีเด่นฝ่ายชาย ได้แก่ รุจน์ รัชภพ⁷

² "รายงานการสำรวจความนิยมคนดูทีวี VMR", มีเดีย 76 (พฤศจิกายน 2533) : 145.

³ "รายงานการสำรวจความนิยมคนดูทีวี VMR", มีเดีย 77 (ธันวาคม 2533) : 145.

⁴ "รายงานการสำรวจความนิยมคนดูทีวี VMR", มีเดีย 78 (มกราคม 2534) : 145.

⁵ "รายงานการสำรวจความนิยมคนดูทีวี VMR", มีเดีย 79 (กุมภาพันธ์ 2533) : 150.

⁶ "รายงานการสำรวจความนิยมคนดูทีวี VMR", มีเดีย 80 (มีนาคม 2533) : 145.

⁷ สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย, รายงานผู้ได้รางวัลเมขลา ประจำปี 2533. (อัดสำเนา)

4.2 การจัดประกวดรางวัล "โทรทัศน์ทองคำ" ประจำปี 2533
ซึ่งได้รับรางวัลดังนี้

- ละครสะท้อนสังคมชุดดีเด่น
- คาราวานาแสดงดีเด่นหญิง ได้แก่ ชไมพร จตุรภุช⁸

ปัญหาในการวิจัย

1. กระบวนการเข้าสู่อาชีพของบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Production) ละครโทรทัศน์ อันได้แก่ทีมงานหลังฉาก, นักแสดง และผู้เขียนบทโทรทัศน์ มีลักษณะอย่างไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร
2. กระบวนการถ่ายทอดทางอาชีพที่ทำให้ดำรงหรือยึดอาชีพนี้อยู่ มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบภูมิหลังก่อนเข้าสู่อาชีพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Production) ละครโทรทัศน์ ในขั้นตอนการเตรียมการถ่ายทำ (Pre-Production) และขั้นตอนการถ่ายทำ (Production)
2. เพื่อทราบกระบวนการเข้าสู่อาชีพของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนการเตรียมการถ่ายทำ (Pre-Production) และขั้นตอนการถ่ายทำ (Production)
3. เพื่อทราบลักษณะของการถ่ายทอดทางอาชีพของบุคลากรเหล่านี้ในขณะที่เข้าสู่อาชีพทางด้านการผลิตละครโทรทัศน์

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตละครโทรทัศน์ในขั้นตอนการเตรียมการ (Pre-Production) และขั้นตอนการถ่ายทำ (Production) ได้แก่ ทีมงานหลังฉาก, นักแสดง และผู้เขียนบทโทรทัศน์

⁸อินไซด์ทีวี (19-25 มกราคม 2534) : 11.

โดยศึกษาเฉพาะบุคลากรจากละครโทรทัศน์เรื่อง "ขมื่นกับบุญ" ที่ดำเนินงานผลิตในปีพ.ศ.2533 ของบริษัทกันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด

ข้อสันนิษฐาน (Proposition)

ในการเข้าสู่อาชีพ จำเป็นต้องผ่านการคัดเลือกและต้องมีการถ่ายทอดทางอาชีพของตน โดยผ่านตัวแทนต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดทางด้านอาชีพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเข้าสู่อาชีพ หมายถึง ภูมิหลังก่อนเข้าสู่อาชีพ อันได้แก่การศึกษา, ความสนใจที่มีมาก่อนการเข้าสู่อาชีพ, อาชีพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการมีลักษณะเด่น รวมถึงลักษณะวิธีการ, ขั้นตอน กระบวนการเข้าสู่การประกอบอาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตละครโทรทัศน์

บุคลากร หมายถึง บุคคล 4 ประเภท ดังนี้

1. บุคลากรหน้าฉาก อันได้แก่ นักแสดงในละครโทรทัศน์เรื่อง "ขมื่นกับบุญ"
2. ทีมงานประเภทบริหารการดำเนินงานการผลิต (Production Staff or Above the Line) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้กำกับการแสดง, ผู้กำกับรายการและผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง
3. ทีมงานประเภทดำเนินงานการผลิต (Production Crew or Below the Line) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งฝ่ายศิลปกรรม รวมไปถึงผู้จัดการกองถ่าย และฝ่ายเสื้อผ้า
4. ผู้เขียนบทโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ หมายถึง ละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งมีเรื่องราวดำเนินติดต่อกันไป โดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด มีการออกอากาศทางสื่อโทรทัศน์เป็นประจำทุกสัปดาห์ในวันและเวลาเดียวกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาการเข้าสู่อาชีพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตละครโทรทัศน์เลย จึงคาดว่าจะทำให้ทราบถึงกระบวนการ หรือขั้นตอนของการเข้าสู่อาชีพ รวมไปถึงลักษณะของการเรียนรู้ในอาชีพ และปัจจัยที่ทำให้สามารถดำรงในอาชีพนี้ได้ส่วนหนึ่ง

2. เป็นประโยชน์หรือแนวทางสำหรับผู้ที่จะทำการศึกษาในเรื่องนี้ แต่ต้องการจะเจาะให้ลึกมากยิ่งขึ้น

3. เป็นประโยชน์หรือแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจประกอบอาชีพในลักษณะ

นี้